

ARENGUSEIRE KESKUS

Milline on Eesti inimeste
keskkonnajälg ja kuidas
seda vähendada?

Magnus Piirits

Keskkonnajälje metoodika

- Keskkonnajälg näitab, mitu korda ületatakse Maa taluvuspiire.
- Keskkonnajälg koosneb 16 kategooriast, millel igaühel on kokku lepitud piirmäärad.
- 16 kategooriat kaalutakse kokku ja saadakse ühtne Maa taluvuspiir.
- Kategooriate mõjud saavad olla kohaliku või globaalse mõjuga – enamasti kohaliku või piirkondliku mõjuga.
- Põhineb paljudel teadustöödel ja täieneb ajas.

Euroopa komisjon on loonud keskkonna jalajälje mudeli, mis hindab tarbimist ja esitab tulemuse Maa taluvuspiiride raamistikus.

Enda keskkonnajälje arvutamiseks:

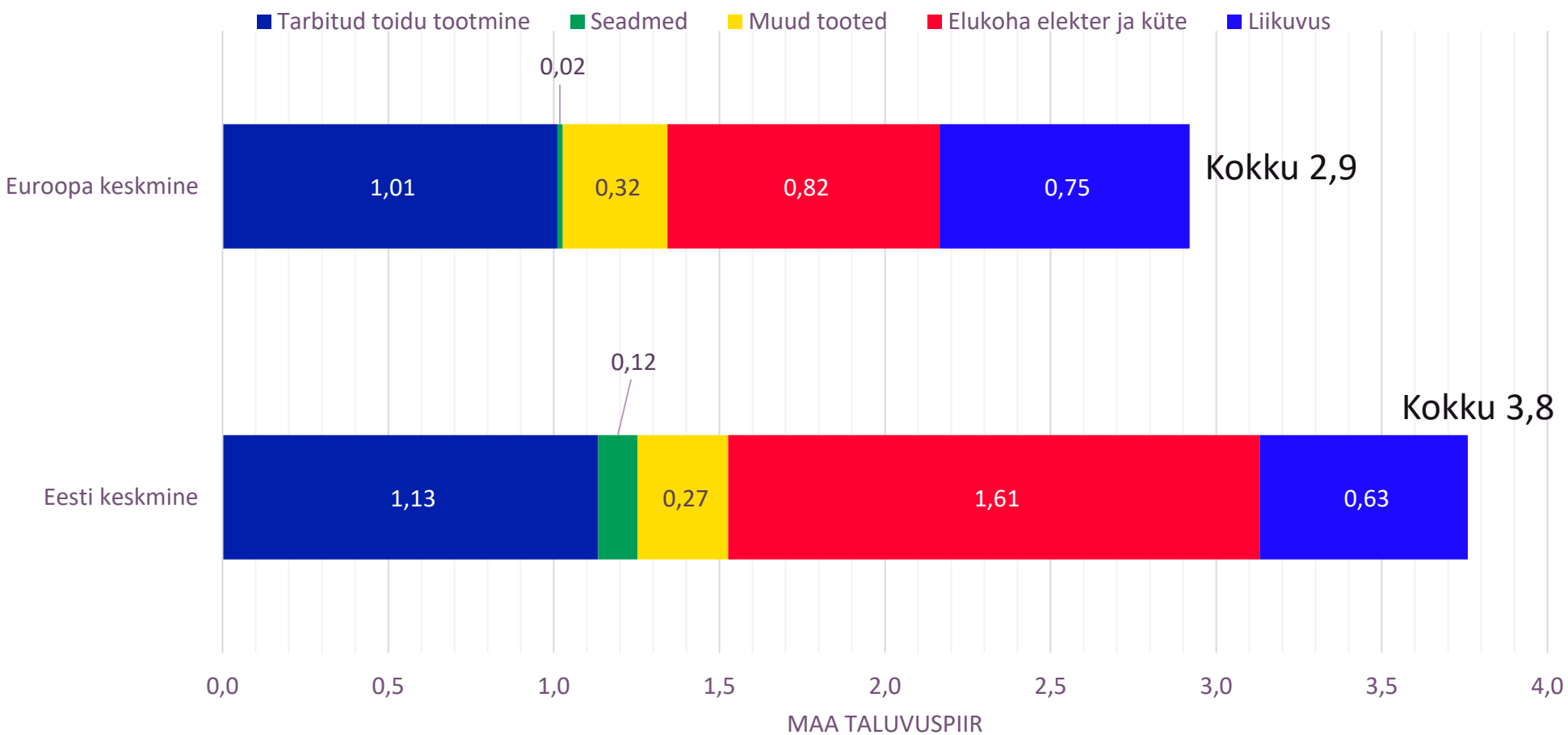
<https://knowsdgs.jrc.ec.europa.eu/cfc>

Eesti keskkonnajälje metoodika

- Tarbimise info on viies valdkonnas:
 - Tarbitud toidu tootmine
 - Seadmed
 - Majapidamises tarvitavad muud tooted
 - Elukoha küte, elekter ja vesi
 - Liikuvus
- Kasutame Euroopa Komisjoni keskkonnajälje hindamise mudelit.
- Eesti andmed on pärit 2019. aasta Leibkonna eelarve uuringust (LEU).
- Enamasti on uuringus rahalised kulud, mis on vaja ümber kodeerida tarbitud kogusteks.

Keskmise Eesti elaniku keskkonnajälg oli 3,8 korda üle Maa taluvuspiiride

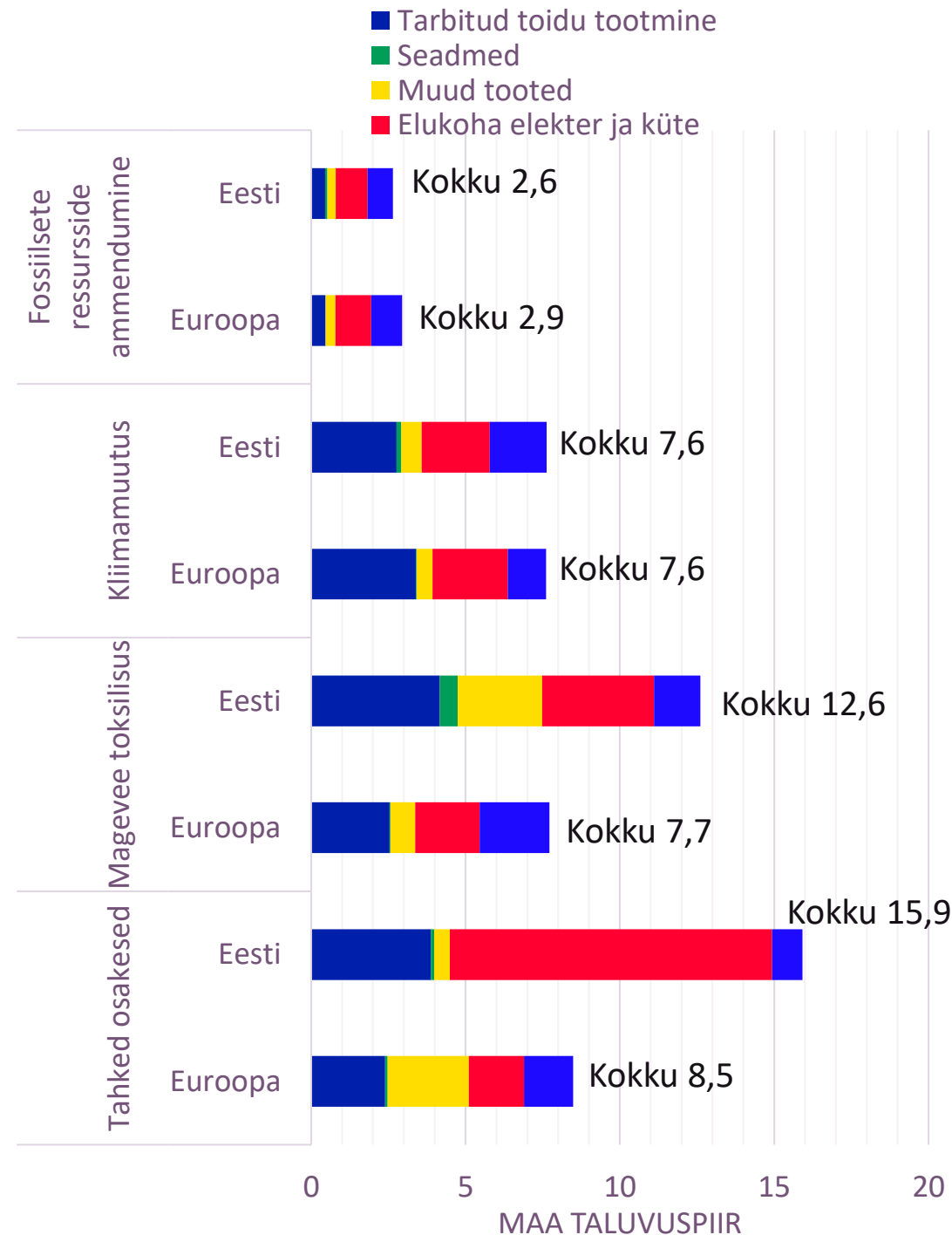

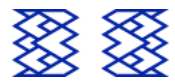
- Eesti elaniku keskkonnajälg on Euroopa elanikust suurem elektri, kütte, toidu ning soetatud seadmete osas.
- Samas transpordi keskkonnajälg jääb eurooplasele alla, mis suuremalt jaolt tuleneb vähesemast lendamisest.

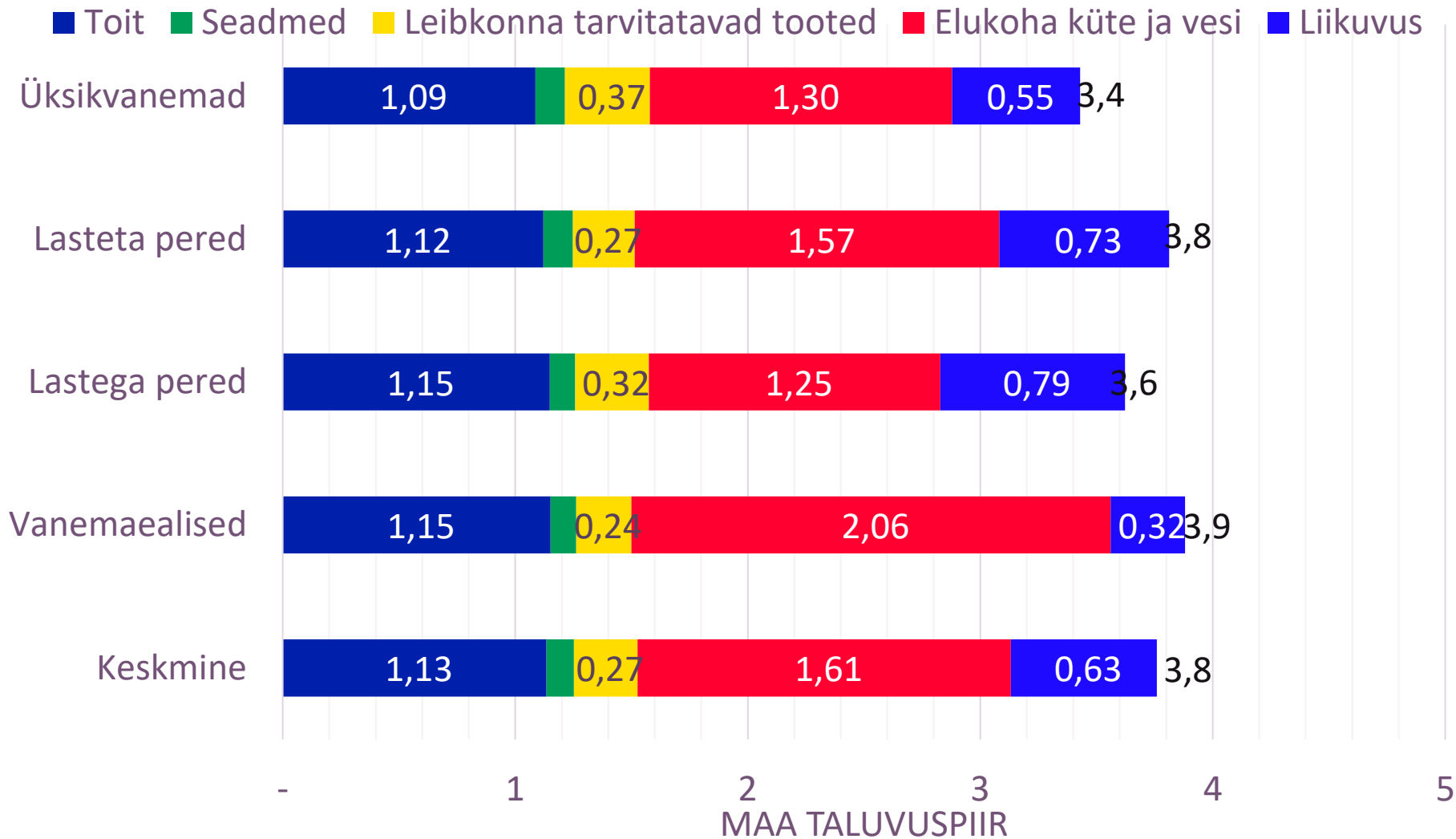
Suurima keskkonnajäljega kategooriad

- Tahkete osakeste suur keskkonnajalg tuleb ahiküttest.
 - Linnakeskkonnas on suurem võimalus minna puiduküttelt üle kaugküttele.
- Magevee toksilisus: kolmandiku (33%) ulatuses tekitab seda tarbitud toidu tootmine, 29% elekter ja küte ning 22% leibkonna tarvitavad muud tooted. Toidu puhul on kaks suuremat kategooriat: 1) sealiha, mille tootmine annab 18% magevee toksilisuse näitajast, 2) šokolaad (15%).

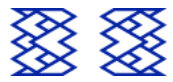

Erinevate leibkonnatüüpide keskkonnajäljed on sama mõõtu, kuid erinäolise muustriga

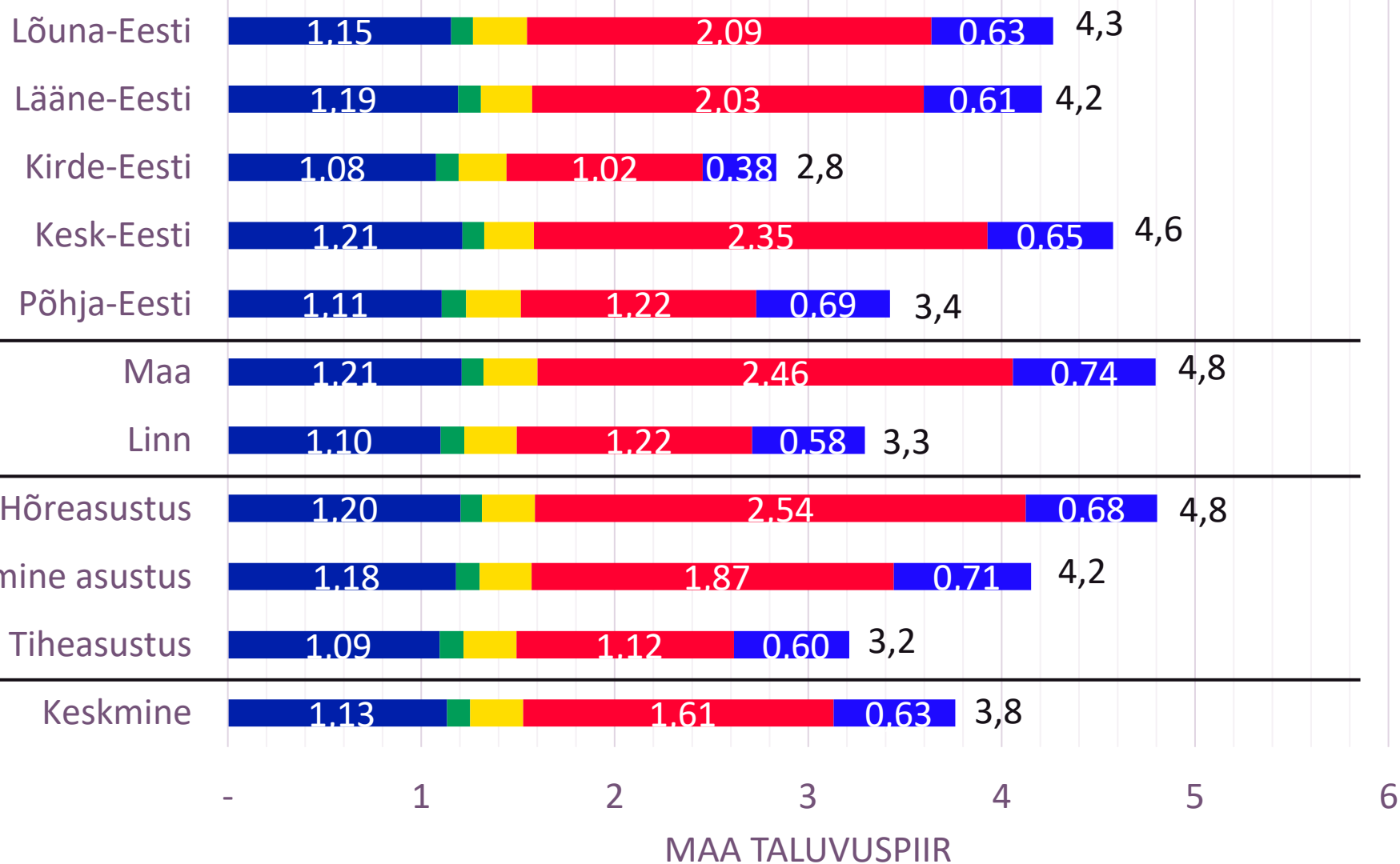
- Üldjuhul on vanemaealiste leibkonnal koetavat eluruumi suhteliselt enam.
- Lastega ja lasteta peredel tekib keskmisest suurem keskkonnajalg liikuvusest, sest sellistes leibkondades elavad inimesed läbivad aasta jooksul keskmiselt kaks korda rohkem kilomeetreid kui keskmiselt vanemaealiste leibkond.

* Kasutatud on OECD modifitseeritud tarbimiskaale

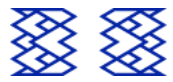

Väikseim keskkonnajälg on Kirde- ja Põhja-Eesti elanikel

■ Toit ■ Seadmed ■ Leibkonna tarvitavad tooted ■ Elukoha küte ja vesi ■ Liikuvus

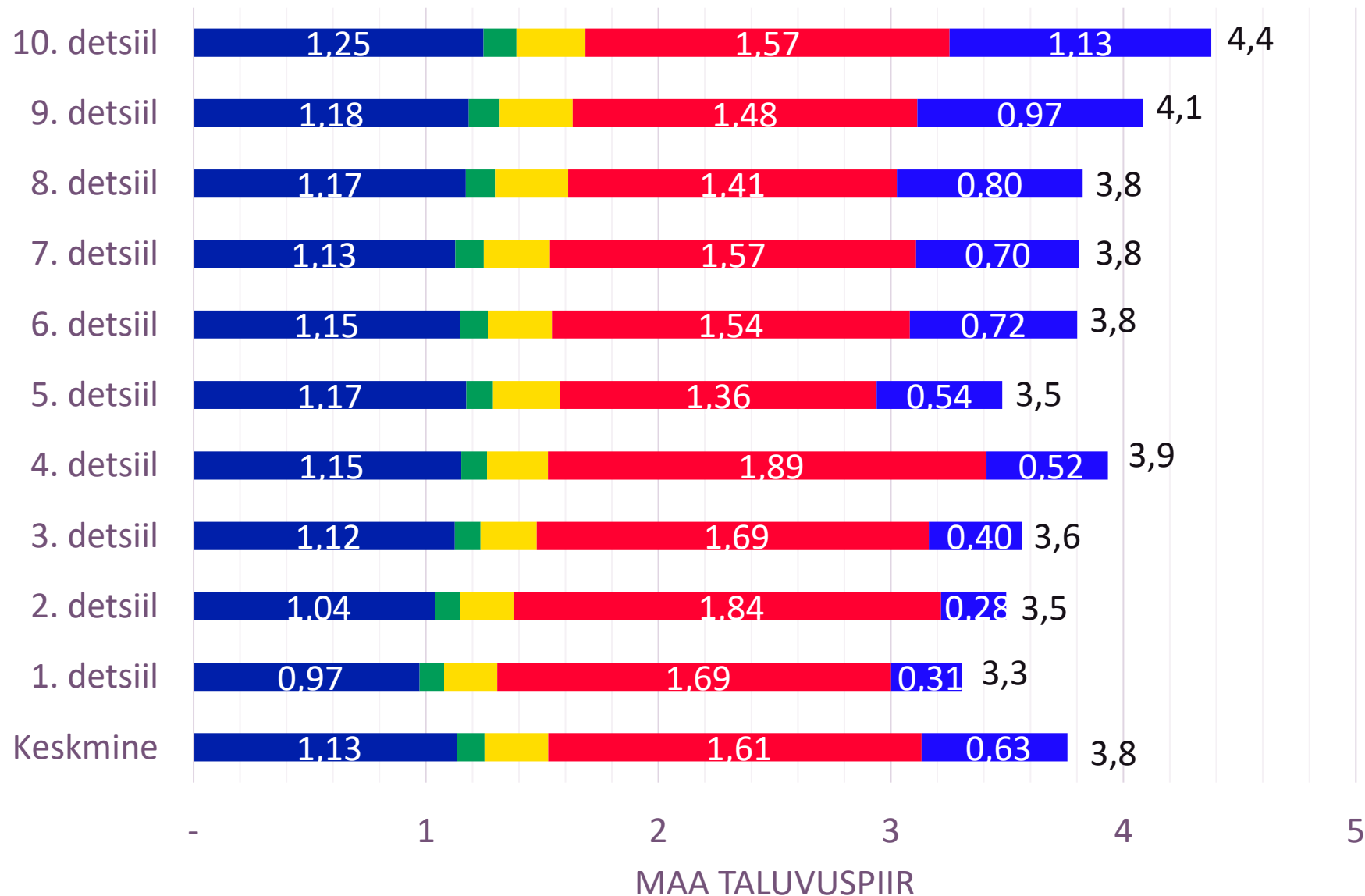

- Kirde-Eestis elavate inimeste keskkonnajälje peamine erinevus tekib elukoha kütte ja liikuvusega seotud väiksemast keskkonnamuutusest.
- Põhja- ja Kirde-Eestis elab linnalises piirkonnas üle 80% leibkondadest, teistes piirkondades 40-50%.

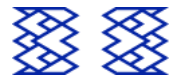

Jõukuse kasvades väheneb kütte keskkonnajälg ja suureneb liikuvuse keskkonnajälg

■ Toit ■ Seadmed ■ Leibkonna tarvitavad tooted ■ Elukoha küte ja vesi ■ Liikuvus

- Suurema sissetulekuga leibkonnad kasutavad sagedamini soojuspumpasid, kaugkütet ja gaasikütet ning teisi kõrge kasuteguriga kütelahendusi.
- Suurema sissetulekuga detsiilides on leibkondadel rohkem mootorsõidukeid ja läbitakse rohkem kilomeetreid, enam kasutatakse ka lennutransporti.

Suuremad keskkonnajälje vähendamise võimalused?

- Linnalises piirkonnas ahiküttelt üleminek keskküttele – linnalise piirkonna keskkonnajalg väheneks 0,5 võrra (3,3-lt 2,8-le). Selle tulemusena langeks kogu Eesti keskkonnajalg 0,4 võrra.
- Maalises piirkonnas efektiivsemate ahjude ja paremini soojustatud hoonete abil tarbitud puidu 50% vähendamine vähendaks maapiirkondade jalajälge 0,8 võrra (4,8-lt 4,0-le). Kogu Eesti keskkonnajalg väheneks 0,3 võrra.
- Lihatoodete tarbimise vähenemine toitumisnõustajate soovitatud kogusteni vähendaks keskkonnajälge 0,2 võrra.
- Kõikide autode muutumisel elektriautodeks oleks keskkonnajalg 0,4 võrra väiksem (3,8-lt 3,4-le). Kuigi selline muudatus aitaks kaasa fossiilsete ressursside ammendumise riski vähenemisele, siis mineraalsete ressursside ammendumise risk suureneks.

Kokkuvõte

- Keskmise Eesti elaniku keskkonnajälg oli 2019. aasta leibkonna eelarve uuringu järgi 3,8 korda üle Maa taluvuspiiride, mis on kõrgem keskmise Euroopa elaniku jalajäljest (2,9).
- Kategooriate lõikes on suurimad probleemid nii Euroopas kui ka Eestis seotud tahkete osakeste õhkupaiskamisega, magevee toksilisusega, kliimamuutuste kiirendamise ehk süsinikuheitmega ja fossiilsete kütuste ammendamisega.
- Erinevate leibkonnatüüpide keskkonnajäljed on sama mõõtu, kuid erinevade mustriga.
- Väikseim keskkonnajälg on Kirde- ja Põhja-Eesti elanikel.
- Jõukuse kasvades väheneb kütte keskkonnajälg ja suureneb liikuvuse keskkonnajälg.

The image features a vibrant blue background with a prominent diagonal stripe of a darker shade of blue running from the top-left to the bottom-right. Scattered across the background are several overlapping, semi-transparent white circles of varying sizes, creating a sense of depth and movement. The overall aesthetic is clean and modern.

Aitäh!